

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

VIII ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:

ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ

30 квітня 2024 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**VIII ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ
РЕСУРСІВ**

30 квітня 2024 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)
С 91

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(№ 17 від 27 червня 2024 року)

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

С 91

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 30 квітня 2024 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2024. 300 с.

ЗМІСТ

**СЕКЦІЯ 1. ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА УКРАЇНИ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Бабарикіна Надія	ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	8
Бабенко Артем	РОЛЬ ЯПОНІЇ У ПІДТРИМЦІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	11
Бабіна Валентина	ОСНОВНІ ПИТАННЯ ПРИ ЗБЕРЕЖЕННІ ДЕМОКРАТИЧНОГО РЕЖИМУ	13
Бадер Антон	ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ ТА ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА УКРАЇНИ	17
Барановський Фелікс	ГІБРИДНІ ЗАГРОЗИ ДЛЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ	19
Бахметьєв Андрій	ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ У ВИБОРЧИХ КАМПАНІЯХ ЗАХІДНИХ КРАЇН	22
Вовк Світлана	ЕФЕКТИВНІСТЬ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНІЙ АГРЕСІЇ РОСІЇ	24
Воронцов Віталій	ДЕЛІБЕРАТИВНИЙ ПРОЦЕС У ПОЛІТИЦІ ГРОМАД (ЗА ПОГЛЯДАМИ Г'Ю БАТЧЕРА)	28
Гедікова Наталя	ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ І ТЕРИТОРІАЛЬНА ЦІЛІСНІСТЬ ДЕРЖАВИ ЯК ОБ'ЄКТ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.	30
Головка Альона, Лавренко Дар'я Горло Наталя	ПОЛІТИЧНИЙ РЕЖИМ УКРАЇНИ ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ РОЛЬ ПРОАКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ У СУЧАСНИХ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ В УКРАЇНІ	32 35
Калашлінська Марина	МЕДІАЦІЯ ЯК МЕТОД ВИРІШЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТІВ: ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	39
Козловська Людмила	ВИМУШЕНА МІГРАЦІЯ (ПЕРЕДИСЛОКАЦІЯ) ВМС ЗСУ 2014 РОКУ ЯК ЛАНКА В ПОСЛІДОВНОСТІ ПОДІЙ ЩОДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	42
Козьмініх Альона	ЗАБОРОНА ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ	45
Кондратова Маргарита	СТАЛИЙ РОЗВИТОК В ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИНАХ СУЧАСНОЇ ДЕМОКРАТІЇ	47
Малишко Богдан	ОСОБЛИВОСТІ ДИЗАЙН-МИСЛЕННЯ У СФЕРІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	49
Мамонтова Елла	СПЕЦИФІКА СПІВРОБІТНИЦТВА ЄС ТА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	51
Манасарян Ашот	РЕАЛІЗАЦІЯ ПОЛІТИКО-ІМІДЖЕВОЇ ФУНКЦІЇ В ПОЛІТИЧНОМУ БЛОГ-ДИСКУРСІ	54
Медведєва Світлана, Вагіна Олена	ВПЛИВ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ЧИННИКА НА ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	56
Меженська Олена	ЗБРОЙНЕ НАСИЛЛЯ & ПОЛІТИЧНИЙ ЛАНДШАФТ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ	58
Музиченко Ганна	ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ УКРАЇНИ В ПЕРІОД ВІЙНИ	62
Пашина Наталя, Овіннікова Раїса	НЛП ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИЧНОГО МАНІПУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНОЮ СВІДОМІСТЮ	64

		4
Проноза Інна, Старосуд Вадим	СТРАТЕГІЇ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІТИЧНОГО ПАБЛІК РІЛЕЙШНЗ В КОНТЕКСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙН	68
Ростецька Світлана	УКРАЇНСЬКІ БІЖЕНЦІ У ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ: ЗАГАЛЬНИЙ ПРОФІЛЬ ТА ВІДНОШЕННЯ	71
Самуйлік Микола, Саєнко Ірина	ПРОБЛЕМА ПОЛІТИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВІЙНИ	73
Свекла Костянтин	ПОЛІТИЧНА РЕКЛАМА ТА ЇЇ РИЗИКИ	76
Ситникова Анна, Чепік-Трегубенко Ольга	ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	78
Скоробогатов Артем, Проноза Інна	ІНФОРМАЦІЙНА ГІБРИДНА ВІЙНА: МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ ПРОТИДІЇ В СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ КОНФЛІКТАХ	81
Стецюк Олександр	ВРАЗЛИВІСТЬ УКРАЇНИ ДО МЕТОДІВ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ: ПОЛІТИЧНА СКЛАДОВА	83
Тишкун Юрій	ПЕРСПЕКТИВИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТІЇ В КОНТЕКСТІ ЗАГРОЗИ ТРЕТЬОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	86
Тодоров Ігор	БЕЗПЕКОВІ ГАРАНТІЇ ЗАДЛЯ ПЕРЕМОГИ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	89
Хафізова Емілія, Вагіна Олена	ЛОБІЗМ: КОРУПЦІЯ ЧИ АДВОКАЦІЯ?	93
Хмельников Єгор	ПОЛІТИЧНИЙ ІНТЕРЕС ЗА ЦИФРОВОЇ ДОБИ	96
Хорішко Лілія	ДЕЯКІ АСПЕКТИ СПІВРОБІТНИЦТВА ЄС ТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОГО ПЕРЕХОДУ	98
Цаценко Олексій	ГРОМАДЯНСЬКА АДВОКАЦІЯ В УМОВАХ ПОЛІТИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	100
Цокур Євген, Чайка Ірина	ДИДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМА КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ	102
Швець Світлана	ВИКЛИКИ АДАПТАЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ	105
Щестюк Данило	ДЕФОРМАЦІЇ ЛАНДШАФТУ ПАРТІЙНО-ПОЛІТИЧНИХ СИСТЕМ: ПРИЧИНИ І НАСЛІДКИ	107
Юр'єв Антон	ІНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТСТВА УКРАЇНИ В СИСТЕМІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ	109
Яковлев Денис	УКРАЇНСЬКИЙ СЕРЕДНІЙ КЛАС: ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ	111

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Баймуратов Михайло, Кофман Борис	ДО ПИТАННЯ ПРО ВИКОРИСТАННЯ СКЛАДОВОЇ ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМУ В МІСЦЕВОМУ САМОВРЯДУВАННІ	116
Бутирін Євген	ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ЛІКВІДАЦІЇ НЕСАНКЦІОНОВАНИХ СМІТТЄЗВАЛИЩ	121
Галушневська Катерина, Фролов Михайло	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ ТА ТРАВМ ОТРИМАНИХ В РЕЗУЛЬТАТІ ВИКОНАННЯ ПРАЦІ	126
Гук Ірина-Марія	МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ОСНОВА ДЛЯ ПІСЛЯВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	129
Дерев'янкін Сергій	ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ДОКАЗІВ ДОПУСТИМИМИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ	132

Железков Андрій	ФАКТОР ЕЛІТИ В СПЕКТРІ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ	136
Кокорєв Олексій, Сокорчук Петро	КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ КРАЇНИ	138
Коробкова Олена, Ніколаєва Майя	ЗМІНИ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ КЛІМАТИЧНО ЗУМОВЛЕНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ ЄС	140
Кучеренко Денис	ПОНЯТІЙНО-ПРАВОВЕ МИСЛЕННЯ У ДАВНЬОМУ РИМІ: ЗАКОН - ПИСАНИЙ РОЗУМ	144
Малишенко Людмила	ПРОТЕСТНА АКТИВНІСТЬ ЯК ФОРМА СУЧАСНОГО АБСЕНТЕЇЗМУ	148
Наумкіна Світлана	РИЗИКИ ФОРМУВАННЯ НОВИХ ФОРМ ТИСКУ ЯК ПРОЯВИ ЦИФРОВОГО ТОТАЛІТАРИЗМУ	150
Новікова Катерина	КАРАНІСТЬ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ПОСЯГАЮТЬ НА СУСПІЛЬНІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА ІНШОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ ОБОРОНОЗДАТНІСТЬ ДЕРЖАВИ	153
Осипова Світлана	РІЗНОМАНІТТЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ПІДХОДІВ ДО СУТНОСТІ, ПРИРОДИ І ЗМІСТУ ПОЛІТИЧНОГО ПРОЦЕСУ	154
Піскун Катерина, Проноза Інна	СТВОРЕННЯ ЕФЕКТИВНИХ МЕХАНІЗМІВ КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ЗАКОНІВ	157
Романенкова Аліна, Сіренко Оксана	ПРОБЛЕМИ ВІДНОВЛЕННЯ ВТРАЧЕНИХ МАТЕРІАЛІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	159
Скриль Сергій	ПРАВОСВІДОМІСТЬ СОЦІАЛЬНОЇ ЗГОДИ ЯК СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ЗАКОНОДАВСТВА	162
Станко Андрій	РОЛЬ НІЮРНБЕРЗЬКОГО ВІЙСЬКОВОГО ТРИБУНАЛУ В СТАНОВЛЕННІ ІДЕЇ МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОСУДДЯ	164
Трегуб Олександр	РОЗМІНУВАННЯ ЯК ПРАВОВА КАТЕГОРІЯ: ВИТОКИ ДИСКУСІЇ	167
Хілобок Даниїл, Середницька Інга	ДЕЯКІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРАВОСУДДЯ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	170
Хлевнюк Тетяна	ІННОВАЦІЙНІ ПОЛІТИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЇХ РЕГУЛЮЮЧА ФУНКЦІЯ У СУСПІЛЬСТВІ	174
Шевчук Яна	ПЕРСПЕКТИВИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	176
Шкандратов Максим	РОЛЬ ПОЛІТИЧНИХ АКТОРІВ У ДОСЯГНЕННІ РОЗУМІННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНИХ ПРОЕКТІВ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО РОЗВИТКУ	178
Шупенько Віталій	ГІБРИДНІ ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ СУЧАСНОСТІ	181

СЕКЦІЯ 3. ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Bato Vladyslav	THE FUTURE OF THE EU-UKRAINE RELATIONS: OPPORTUNITIES FOR THE SLOVAK ECONOMY	185
Tascu-Stavre M., Pronoza I. I.	POLITICAL AND ECONOMIC DYNAMICS OF EUROPEAN INTEGRATION: FROM THEORY TO PRACTICE	189
Бакланова Олена	ЕКОНОМІЧНІ ТА ПОЛІТИЧНІ ОБҐРУНТУВАННЯ ГОЛОДОМОРУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ У 1932- 1933 Р.Р.	192
Гайдук Богдана,	РОЗВИТОК ГІГ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА	196

Дорош Леся	ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ	
Грудініна Діана	ФІНАНСОВА ІНКЛЮЗІЯ ЯК АСПЕКТ РОЗВИТКУ УКРАЇНКИ	200
Дибчук Людмила	РОЛЬ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ У ЗМІЦНЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	203
Жильцов Георгій	ПРАВОВЕ ВРЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ПРОЄКТІВ З АВТОНОМНОГО ВИРОБНИЦТВА ЕКОЛОГІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕКОБІОТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	207
Макарець Світлана	УГОДА МЕРІВ ЩОДО КЛІМАТУ ТА ЕНЕРГІЇ ЯК НАПРЯМ РЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА–ЄС	210
Обухіна Вікторія, Кіріліна Марина	ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНИХ РЕФОРМ НА РІВЕНЬ ЖИТТЯ, БІДНІСТЬ, НЕРІВНІСТЬ	212
Орлова Єлизавета, Кіріліна Марина	ІНВЕСТИЦІЇ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ В УМОВАХ ВІЙНИ: ЯК БЕЗПЕРЕРВНА ОСВІТА МОЖЕ СТИМУЛЮВАТИ ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ	215
Полуяктова Ольга, Голубенко Олександра	ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК ШЛЯХ ДО ОНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ	217
Проноза Олександр	ТРАНСНАЦІОНАЛЬНІ ПОЛІТИКО-ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ІНТЕГРАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	220
Седляр Діана, Седляр Михайло	ІНКЛЮЗИВНА МОДЕЛЬ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНІЙ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	224
Сілідусва Анна, Миголь Каріна Брезіцька О. В.,	КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ТА РИНОК ПРАЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ	227
Узун Юлія, Коч Світлана	ІНТЕГРАЦІЯ ТА ІННОВАЦІЇ В МІЖУРЯДОВИХ ВІДНОСИНАХ: РОЛЬ МІЖМІСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ФОРМУВАННІ ГЛОБАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ	230
Фролов Андрій	ОРІЄНТИРИ ТАКСОНОМІЇ ДЛЯ РИНКУ ЗЕЛЕНИХ ОБЛІГАЦІЙ УКРАЇНИ	236
Циганенко Ганна	ВІДНОВЛЕННЯ ТА РЕСТРУКТУРИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	239
Чекмарьов Олег	ВІРТУАЛЬНА СОЦІАЛЬНА СПІЛЬНОТА ЯК ГОЛОВНИЙ СИСТЕМОТВОРЧИЙ ФАКТОР ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ	242
СЕКЦІЯ 4. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА		245
Белименко Ліляна	МУЗИКА У ВИДОВИЩНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНИХ ЗАХОДАХ ЯК КАТАЛІЗАТОР СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	
Бєлозерцева Євгенія	РОЗШИРЕННЯ РОЛІ ЦИФРОВОГО КАПІТАЛУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ	247

Дорошенко Яна	ГУМАНІТАРНІ ВИКЛИКИ УКРАЇНИ ПІД ТИСКОМ ВОЄННИХ ДІЙ 2024 РОКУ	251
Загалевиц Валентина Марчак Тетяна	СОЦІОКУЛЬТУРНІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА УКРАЇНИ	253
Зверов Володимир	ЕТНІЧНІ ПИТАННЯ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ДЕМОКРАТІЙ	256
Каменчук Тетяна	ІНФОРМАЦІЙНА АГРЕСІЯ РОСІЇ. ПРОТИДІЯ УКРАЇНИ	258
Кольцов Віталій	ВПЛИВ ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО ФАКТОРУ НА ПРОЦЕСИ ДЕМОКРАТИЧНОЇ КОНСОЛІДАЦІЇ	263
Крипчук Микола	СПЕЦИФІКА ВІТЧИЗНЯНИХ ТЕАТРАЛЬНИХ ПЕРФОРМАНСІВ В УМОВАХ ВІЙНИ	266
Лунгол Ольга	РОЛЬ КІБЕРГІЄНИ У БЕЗПЕЦІ ТА РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	268
Мельник Мирослава	ГУМОР ЯК СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ ІНДИКАТОР У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ	270
Нагурнова Наталя, Герасимчук Вікторія	АРТ-ТЕРАПЕВТИЧНІ ПРАКТИКИ В РОБОТІ З ПІДЛІТКАМИ, ЯКІ ПЕРЕЖИЛИ ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО	273
Палінчак Микола	НЕГАТИВНІ НАСЛІДКИ ВТЯГНЕННЯ РЕЛІГІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПОЛІТИКО-ПАРТІЙНІ ПРОТИСТОЯННЯ	276
Петраков Микита	ІСТОРІЯ ТА ПАМ'ЯТЬ У КОНТЕКСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА: ВНУТРІШНІ ДИЛЕМИ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДЛУННЯ	278
Приходько Сергій	ПРИНЦИПИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УМОВАХ БАГАТОСКЛАДОВОГО СУСПІЛЬСТВА	282
Селіверстова Катерина, Тишкун Юрій	СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ ТА НІДЕРЛАНДІВ ЯК ЧИННИК ПІДТРИМКИ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ	285
Сергієнко Тетяна	СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	287
Старик Оксана	СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ УКРАЇНЦІВ В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	289
Чекмарьова Лариса	ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ЛЮДИНИ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО ПОЛІТИКО-ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ СУСПІЛЬСТВА	293
Яковлева Лілія	ПОЛІТИЧНИЙ ВИБІР У СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ЯК УМОВА ЛЕГІТИМНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	295

3. Проект Національного плану з енергетики та клімату України 2025-2030. *Міністерство економіки України*. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=f7088035-142e-4912-9aa0-6fe2def80c1b&title=ProektNatsionalnogoPlanuZEnergetikiTaKlimatuUkraini2025-2030&fbclid=IwAR27I4jvDrTn9FawFII-9ItFOOvCvSp3KaeB-wvAHRSDNKhteIr69e83zLg> (дата звернення: 19.04.2024).

4. European Commission. *Ukraine 2023 Report*. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/system/files/2023-11/SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf (дата звернення: 19.04.2024).

5. Jack V. Watts going down? Europe's scorching summer parches hydropower. *Politico*. URL: <https://www.politico.eu/article/europe-scorching-summer-heatwave-hydropower-plant/> (дата звернення: 20.04.2024).

6. Regulation (EU) 2021/1119 of the European Parliament and of the Council of 30 June 2021 establishing the framework for achieving climate neutrality and amending Regulations (EC) No 401/2009 and (EU) 2018/1999 ('European Climate Law'). *EUR-lex*. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj> (дата звернення: 21.04.2024).

Кучеренко Д. С.,

консультант з юридичних питань

громадської організації «Запорізький обласний центр

культурного розвитку «Парнас»

м. Запоріжжя, Україна

ПОНЯТІЙНО-ПРАВОВЕ МИСЛЕННЯ У ДАВНЬОМУ РИМІ: ЗАКОН – ПИСАНИЙ РОЗУМ

На початку V ст. до н.е. понтифіки як хранителі божественної волі відають звичаями та законами про релігійні ритуали і жертвоприношення царської доби. Давні закони в усній традиції будуються у формі молитви, зверненої до бога, а процес виголошення тексту нагадує віршований піснеспів. Знання права передається від покоління до покоління патриціанських жерців у вигляді переказу. Закони тримаються понтифіками у таємниці від необізнаної частини народу. Так, давньоримський юрист II ст. н.е. Секст Помпоній вказує: «Знання всіх цих прав, й уміння тлумачити, та позови були у руках колегії понтифіків...» [5, с. 4]. Божественне і людське право часто тлумачаться жерцями у власних інтересах, а будь-який закон, який не подобається можновладцям, може бути підданий забуттю: «Адже у ті часи у римлян не було ні рівності законів, ні рівності прав для всіх, і ще не всі принципи

справедливості були письмово закріплені. ...Лише дуже небагато правових установлень, що мали силу закону, були занесені у священні книги. Натомість, більшість жителів ...була ще недосвідченою у справах права» [7, с. 165]. Священні закони (лат. *leges sacratae*), поновлені під час сецессії 494 року до н.е., лишаються у віданні понтифіків і патриціанського сенату, а їхня дія гарантується лише контролем плебейських трибунів за патриціанськими магістратами. «Після вигнання царів усі ці закони (царські закони – Д. К.) в силу закону трибунів втратили чинність, і римський народ знову почав більше користуватися невизначеним правом і деяким звичаєм, ніж виданим законом, і такий стан існував близько двадцяти років» [5, с. 3-4]. Право законодавчої ініціативи та судова влада зосереджуються у руках двох вищих магістратів – *консулів* (лат. *consul*, від *consulo* – радитися).

У 492 році до н.е. законом народного трибуна Спурія Іцилія (лат. *Lex Icilia*) за народними трибунами закріплюється право безпосереднього звернення до народу: «Коли плебейський трибун висловлює своє міркування перед народом, нехай ніхто нічого не заперечує і не перериває промову» [6, с. 199]. За законом народного трибуна Публілія Волерона (лат. *lex Publilia Voleronis*) 471 року до н.е. вибори плебейських трибунів від куріатних коміцій переносяться до *трибутних коміцій* (лат. *Comitia tributa*), що виникли із *плебейських зборів* (лат. *Consilia plebis tributa*): «Вперше тоді трибуни обрані були на зборах за трибами...» [10, с. 119]. Народні трибуни, які обираються за територіальними округами – *трибами* (лат. *tribus*, від *tribuo* – ділю, розділяю), отримують право скликати народні збори (лат. *ius cum populi agendi*) та ініціювати закони. Після 471 року до н.е. патриції долучаються до роботи трибутних коміцій, а установлення останніх – *популюсцити* (лат. *populuscita*) набувають силу законів (лат. *leges*). Боротьба плебсу спрямовується на розв'язання протиріччя між правом сильнішого з одного боку, і повною виключною монополією держави на насилля з іншого. Лише суд, майже божественна освячена релігією інстанція, вирішує на чиему боці закон. Права сторона вважається сильною і тому заохочується на відміну від винуватої, тобто скривдженої слабкої. Прагнення плебеїв убезпечитися від несправедливих судових рішень консулів породжує необхідність виразної ясності закону як передумови для розуміння його смислу, доступного всім: *закони мають бути зрозумілі кожному* (лат. *leges intellegi ab omnibus debent*). У 462 році до н.е. внесенням плебейським трибуном Гаєм Терентілієм Арсою законодавчої пропозиції про обмеження та визначення судової влади консулів (лат. *rogatio Terentilia*) розпочинається тривала боротьба плебеїв за укладення зводу законів про консульську владу: «Так ось, щоб не поширювати це владарювання на вічні часи, він пропонує ухвалити закон про обрання п'яти уповноважених для укладання законів про консульську владу, згідно яких консули користувалися б лише тими правами, якими наділить їх

народ, і не вважали б законом власні примхи та сваволлю» [10, с. 133]. У процесі протиборства за станову рівноправність з метою створення спільних із патриціями законів плебеї через своїх трибунів вимагають письмової кодифікації усних правових звичаїв. Необхідність письмового закріплення вказаних звичаїв давньоримська традиція пояснює неpubлічністю права, яке до сер. V ст. до н.е. лишається невизначеним у певному акті. Трибуни наполягають на ухваленні закону про створення законодавчої комісії для запису законів, тоді як сенат і консули перешкоджають цьому до 454 року до н.е., в якому такий закон ухвалюється. Історик права К. В. Лоський зазначає: «Скарги плебеїв на не існування писаних законів відносились, розуміється, лишень до *jus*, себто до права, яке регулювало їх життя та їх відносини до патриціїв, а ніяк не до патриціанського *fas*, хоча б останнє було записане і навіть оголошене» [3, с. 27]. Патриції виходять із того, що вони завдяки своїм предкам – нащадкам перших сенаторів, призначених Ромулом, мають більшу *гідність* (лат. *dignitas*), ніж плебеї. Останні ж з ухваленням закону у письмовій формі пов'язують втілення свого уявлення про поняття *свободи* (лат. *libertas*), що асоціюється з гарантіями справедливості права.

У 451 році до н.е. під тиском плебсу, який вимагає усунення невизначеності усних правових звичаїв, призначається законодавча колегія із десяти видатних патриціїв із консульською владою для запису законів (лат. *decemviri legibus scribundis*), якою розробляються десять таблиць. Тіт Лівій повідомляє: «Посада децемвірів для запису законів і запроваджена...» [10, с. 198]. Другою колегією, сформованою у 450 році до н.е. із десяти осіб, п'ятеро з яких були плебеями, ухвалюються ще дві таблиці. Звичаї та окремі закони Давнього Рима, зведені в єдину систему, відому як *Закони Дванадцяти таблиць* (лат. *Leges duodecim tabularum*), у 449 році до н.е. затверджуються центуріатними коміціями. Знання діючого права стає доступним усьому народу. Англійський юрист й історик права Г. Дж. С. Мейн зауважує: «Римський кодекс був не більше, ніж словесним вираженням тих звичаїв, що існували тоді у римського народу» [8, с. 16]. Усне передання інформації від покоління до покоління ще тривалий час не втрачає свого пріоритетного значення порівняно із писемною традицією. Цицерон вказує: «Адже ми в дитинстві вивчали закони Дванадцяти таблиць як обов'язкову пісню» [4, с. 83]. Заучування зводу законів напам'ять сприяє розвитку мислення, в якому консолідується досвід сакрального та правового спілкування давніх римлян. Наприклад, Горацій про заборону грішити зазначає: «...таблички оті, що їх десять мужів освятили / В справі злочинців...» (лат. *sic fautor ueterum ut tabulas peccare uetantis, quas bis quinque uiri sanxerunt*) [1, с. 202]. Проте на відміну від попередніх правових установлень, Законом Дванадцяти таблиць божественне походження не приписується. Серед громадян вони набувають священного авторитету у силу

своєї непорушності через заборону ухвалення у майбутньому будь-яких установлень, що змінюють їхній зміст. Ю. Княжинський пише: «Римська мова мусіла тут уперше наломитися [набути навику – Д. К.] до стислих правничих понять, мусіла ясно висказати й означити провини і їхні наслідки, мусіла схопити в правні форми прояви приватного життя» [2, с. 30]. Після письмового закріплення на рівні закону рівноправ'я між патриціями та плебеями *ius* починає розумітися римлянами як *право всіх громадян римської общини* (лат. *ius civile Quiritium*). Право квіритів виступає не як ритуальне забезпечення існування римської общини за допомогою відновлення *миру з богами* (лат. *rax deorum* – божий мир), а як порядок відповідальності людей за власні вчинки у справі громади (лат. *res publica* – спільна справа). Із цього приводу німецький правник Рудольф Зом зауважує: «У Дванадцяти таблицях давньоримське право знаходить відповідну йому форму викладу: форму народного закону. ...Їхня відносна незрозумілість, безформність і недоведеність суперечили римському розумінню форми» [9, с. 22]. У сер. V ст. до н.е. понятійне мислення давньоримського суспільства стає *цивільно-правовим* (лат. *civilis ratio*).

Література:

1. Квінт Горацій Флакк. Твори / Пер. з латин. А. Содомора. К.: Дніпро, 1982. 254 с.
2. Княжинський Ю. Нарис історії римської літератури. Мюнхен: «Логос», 1961. 285 с.
3. Лоський К. Історія і система римського приватного права. Т. 1: Історія джерел римського права. Київ – Відень. Українське видавництво «Історія і право», 1921. 131 с.
4. Марк Туллій Ціцерон. Про закони. Про державу. Про природу богів / Переклад з латини Володимира Литвинова. Львів: Априорі, 2020. 392 с.
5. *Digesta Iustiniani Augusti: Recognouit, adsumpto in operis societatem*. Vol. 1. Paulo Kruegero, Th. Mommsen. *Accedunt tabulae duae*. Berolini, apud Weidmannos, 1868. 906 s.
6. Dionysius of Halicarnassus. *The Roman antiquities of Dionysius of Halicarnassus*, 7 vols LCL. IV. Translated by E. Cary, on the basis of the version of E. Spelman; Cambridge, Mass.: London: Harvard University Press; W. Heinemann LTD, 1943. 385 pp.
7. Dionysius of Halicarnassus. *The Roman antiquities of Dionysius of Halicarnassus*, 7 vols LCL. VI. Translated by E. Cary, on the basis of the version of E. Spelman; Cambridge, Mass.: London: Harvard University Press; W. Heinemann LTD, 1963. 371 pp.
8. Maine H. *Ancient Law, Its Connection with the Early History of Society, and its Relation to Modern Ideas*. J. Murrey, Albemarle Street, W. London. 1908. 371 pp.

9. Sohm R. Institutionen des römischen rechts. Leipzig. Duncker & Humblot, 1884. 390 s.

10. Titi Iivi. Ab Urbe Condita. Libri. Ed. M. Hertz. Vol. I, Pars. I. Editio stereotypa. Ex officinia B. Tauchnitz. Lipsae. 1857. 550 s.

Малишенко Л. О.,
к. політ. н., доцент,
голова циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін
Одеський торговельно-економічний фаховий коледж, ,
м. Одеса, Україна

ПРОТЕСТНА АКТИВНІСТЬ ЯК ФОРМА СУЧАСНОГО АБСЕНТЕЇЗМУ

Вивчення феномену абсентеїзму розпочалось на початку ХХ століття, коли загальні вибори були усвідомлені як ключовий елемент демократичних систем та форма реалізації політичних прав громадян. Такі видатні закордонні вчені, як Г. Алмонд, Р. Даль, А. Лейпхарт розглядали політичну участь як показник демократичного розвитку суспільства.

Сучасні дослідники звертаються до вивчення абсентеїзму, як форми політичної поведінки, яка обумовлена специфікою встановленого режиму політичної участі. Тому найбільш вдалим, на наш погляд, у даному контексті уявляється розгляд і аналіз взаємозв'язку абсентеїзму як форми політичної поведінки із запровадженням стандартів процедурної демократії.

Сучасні теорії демократії, як правило, зводять демократію до сукупності процедур, які дозволяють виявляти політичну волю. Такий процедурний підхід передбачає що, по-перше, участь у політичному волевиявленні є універсальною (одна людина – один голос); по-друге, всі учасники демократичного процесу – рівні; по-третє, при прийнятті рішення діє принцип більшості..

У той же, співставляючи поняття абсентеїзм і демократія в контексті теорії участі, варто відразу зазначити, що він є негативним явищем через те, що пояснюється присутністю аполітичного стану внаслідок скептичного відношення до ролі особистої участі та вибору. Тобто, аполітизм проявляється у тому, що, коли все гаразд, то, якби, нема потреби голосувати. Такий тип абсентеїзму отримав назву «ситий» абсентеїзм Другий тип – несистемний, гаслом якого є «не має сенсу голосувати, бо все одно одержить перемогу»). Третій тип – так званий раціональний не-вибір, тобто «від мого голосу нічого не залежить, тому навіщо іти на вибори». Четвертий тип – провладний («влада